

NORGES BANKS UTLÅNSUNDERSØKELSE

Lavere låneetterspørsel fra husholdningene

3. KVARTAL 2017
PUBLISERT: 19.10.2017

UNDERSØKELSEN ER GJENNOMFØRT I PERIODEN
26. SEPTEMBER – 11. OKTOBER 2017

NORGES BANK

Norges Banks kvartalsvise utlånsundersøkelse er en kvalitativ spørreundersøkelse om bankenes vurdering av etterspørsel etter kreditt og kredittpraksis. De ti største bankene i det norske lånemarkedet deltar i undersøkelsen: DNB, Nordea, Danske Bank, Handelsbanken, Sparebank 1 SR-bank, Sparebank 1 Østlandet, Sparebank 1 SMN, Sparebank 1 Nord-Norge, Sparebanken Vest og Sparebanken Sør. Undersøkelsen skal belyse endringer i etterspørselen etter lån, bankenes kredittpraksis, herunder lånebetingelser og priser samt faktorer som forklarer bankenes kredittpraksis og priser. Spørreskjemaene besvares av bankene rett etter kvartalsslutt. Undersøkelsen ble første gang gjennomført etter 4. kvartal 2007.

I undersøkelsen skilles det mellom lån til husholdninger og lån til ikke-finansielle foretak. For hvert spørsmål blir bankene bedt om å sammenligne utviklingen fra det nest siste kvartalet til det kvartalet som nettopp er avsluttet. De skal også sammenligne utviklingen i kvartalet som nettopp er avsluttet, med forventningene til kommende kvartal. Spørsmålene besvares ved å krysse av på en skala med fem alternativer av typen: økt mye, økt noe, ingen endring, falt noe, falt mye. I figurene i denne rapporten er svaralternativene konvertert til en tallskala som løper fra +2 til -2. Dersom alle bankene i utvalget har svart at etterspørselen har økt noe, vil den beregnede verdien bli 1. Dersom alle rapporterer at etterspørselen har økt mye, blir verdien 2. Bankenes svar er aggregert og vektet med størrelsen på utlånsvolumene. Vektene oppdateres hvert annet år.

Fra og med 3. kvartal 2016 er det foretatt enkelte endringer i spørsmålene i utlånsundersøkelsen og måten resultatene rapporteres. Endringene medfører ingen innholdsmessig forskjell i forhold til tidligere, og har ikke resultert i brudd i tallserier. I Norges Bank Staff Memo 17/2016, [«Bankenes etterspørsel og kredittpraksis siden 2008: Resultater fra Norges Banks utlånsundersøkelse»](#), gjøres det rede for erfaringer med utlånsundersøkelsen.

Norges Banks utlånsundersøkelse 3. kvartal 2017

Etterspørselen etter lån fra husholdningene falt noe i 3. kvartal 2017, mens etterspørselen etter lån fra ikke-finansielle foretak økte litt. Etterspørselen etter fastrentelån falt i begge segmenter. Kredittpraksisen overfor både husholdninger og foretak var om lag uendret. Utlånsmarginene økte litt i begge segmenter, og finansieringskostnadene falt. For 4. kvartal venter bankene ikke endringer i kredittpraksis, lånebetingelser, utlånsrenter, utlånsmarginer eller foretakenes låneetterspørsel. Husholdningenes låneetterspørsel ventes å falle også i 4. kvartal.

Utlån til husholdninger

Husholdningenes samlede etterspørsel etter boliglån falt litt i 3. kvartal, se figur 1. Etterspørselen etter fastrentelån falt også noe, mens etterspørselen etter førstehjemslån var uendret, se figur 3. I 2. kvartal var det ikke ventet endringer for 3. kvartal. Fremover venter bankene fortsatt fall i samlet etterspørsel, samt fall i etterspørselen etter førstehjemslån og fastrentelån.

Bankene rapporterte ikke om vesentlige endringer i kredittpraksisen overfor husholdningene i 3. kvartal, se figur 2 og 4. Det var ingen endringer i enkeltfaktorene som påvirker kredittpraksisen, og lånebetingelsene var tilnærmet uendret, se figur 5 til 8. Fremover forventes det ingen endringer. Til denne rapporten ble bankene bedt om å rapportere relativ betydning av de ulike innstrammingerne i forskrift om utlån med pant i bolig som kom i januar. Av fire innstrammende tiltak, blir innføringen av tak på gjeldsgrad ansett å ha størst innstrammende effekt. Deretter kommer reduksjonen i tak på belåningsgrad for sekundærboliger i Oslo og lavere fartsgrense for boliglån i Oslo. Reduksjonen av tak på belåningsgrad for rammelån rangeres lavest.

Bankene rapporterte at utlånsmarginen på lån til husholdninger økte litt i 3. kvartal. Det kom som følge av reduserte finansieringskostnader samtidig som rentenivået forble uendret, se figur 9 og 10. Fremover forventes det ikke endringer.

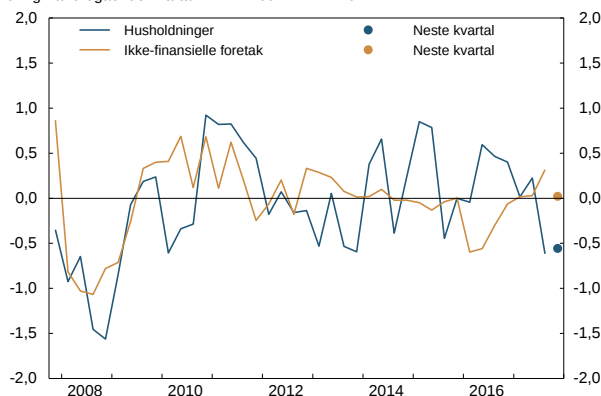
Utlån til ikke-finansielle foretak

De ikke-finansielle foretakenes samlede etterspørsel etter lån økte litt i 3. kvartal, se figur 1. Etterspørselen etter fastrentelån falt litt, se figur 11. I 2. kvartal var det ikke ventet endringer for 3. kvartal. Fremover ventes heller ikke endringer.

Bankene rapporterte om uendret kredittpraksis overfor foretakene i 3. kvartal, se figur 2 og 12. Det var ikke endring i enkeltfaktorer som påvirker kredittpraksisen, og lånebetingelsene var tilnærmet uendret, se figur 13 til 16. Kun gebyrene har økt litt. Fremover ventes det ikke endringer.

Bankene rapporterte om litt lavere renter på lån til foretak i 3. kvartal og litt lavere finansieringskostnader, se figur 17 og 18. Utlånsmarginen var uendret. Fremover ventes det ikke endringer.

Figur 1 Etterspørsel etter lån fra husholdninger¹ og ikke-finansielle foretak². Endring fra foregående kvartal.³ 4. kv. 2007 - 4. kv. 2017

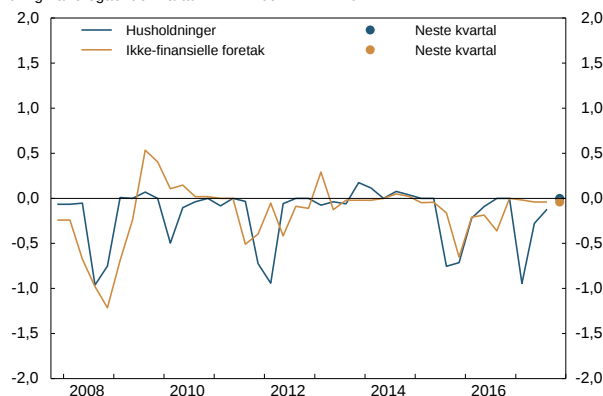
¹ Lån med pant i bolig

² Samlede lån til ikke-finansielle foretak

³ 2/1 = Øker mye/noe, 0 = Om lag uendret, -1/-2 = Faller noe/mye

Kilde: Norges Bank

Figur 2 Kredittpraksis overfor husholdninger¹ og ikke-finansielle foretak². Endring fra foregående kvartal.³ 4. kv. 2007 - 4. kv. 2017

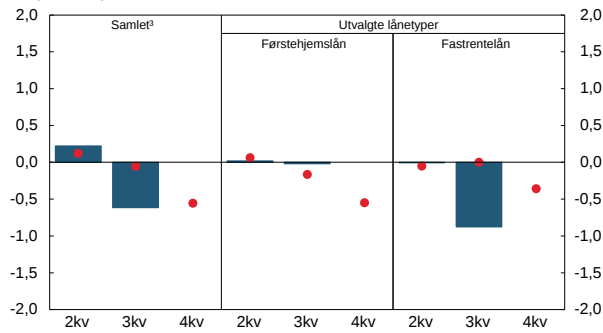
¹ Lån med pant i bolig

² Samlede lån til ikke-finansielle foretak

³ 2/1 = Mye/noe lettere å få lån, 0 = Om lag uendret, -1/-2 = Strammet til noe/mye

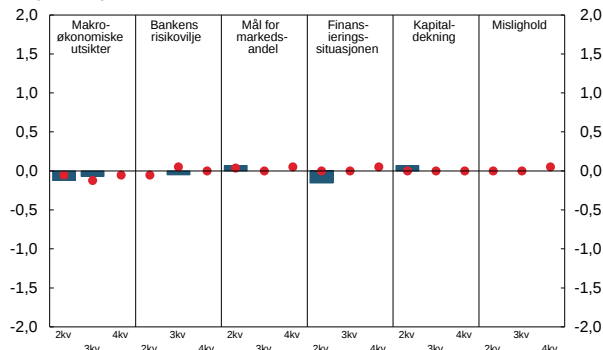
Kilde: Norges Bank

Figur 3 Husholdningenes etterspørsel etter lån med pant i bolig¹.
Endring fra foregående kvartal.² 2. kv. 2017 - 4. kv. 2017

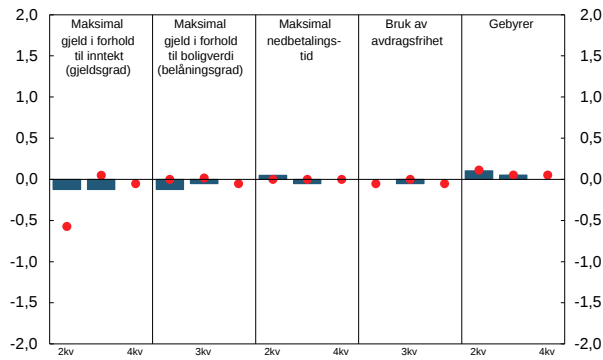
¹ Blå søyler viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal.
Røde punkter viser forventet utvikling, rapportert foregående kvartal
² 2/1 = Øker mye/noe, 0 = Om lag uendret, -1/-2 = Fallende noe/mye
³ Samlet etterspørsel er summen av etterspørsel etter førstehjemslån, fastrentelån og alle andre lån med pant i bolig (som utgjør hovedvekten)
Kilde: Norges Bank

Figur 5 Faktorer som påvirker kredittpraksisen overfor husholdninger.¹
Endring fra foregående kvartal.² 2. kv. 2017 - 4. kv. 2017

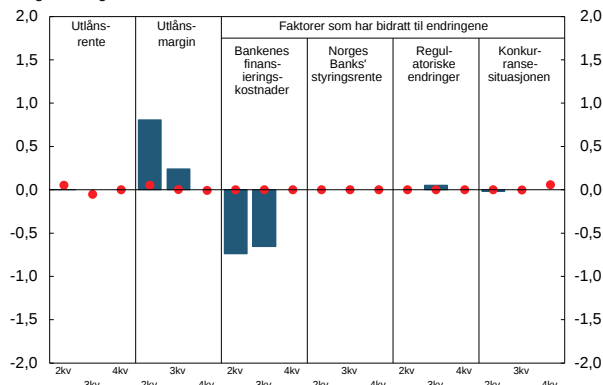
¹ Blå søyler viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal.
Røde punkter viser forventet utvikling, rapportert foregående kvartal
² 2/1 = Betydelig/Noe lettere å få lån, 0 = Ingen endring, -1/-2 = Noe/Betydelig innstramning
Kilde: Norges Bank

Figur 7 Lånebetingelser overfor husholdninger.¹
Endring fra foregående kvartal.² 2. kv. 2017 - 4. kv. 2017

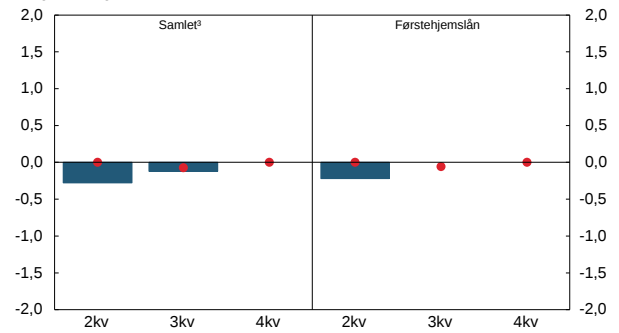
¹ Blå søyler viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal.
Røde punkter viser forventet utvikling, rapportert foregående kvartal
² 2/1 = Øker mye/noe, 0 = Om lag uendret, -1/-2 = Fallende noe/mye
Kilde: Norges Bank

Figur 9 Utlånsrente og utlånsmargin.¹ Lån til husholdninger.
Endring fra foregående kvartal.² 2. kv. 2017 - 4. kv. 2017

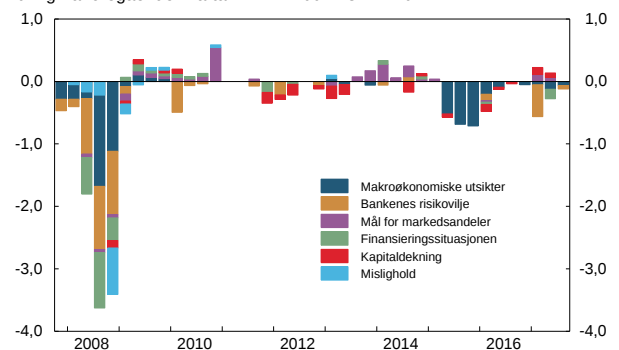
¹ Blå søyler viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal.
Røde punkter viser forventet utvikling, rapportert foregående kvartal
² 2/1 = Øker mye/noe, 0 = Om lag uendret, -1/-2 = Fallende noe/mye
Kilde: Norges Bank

Figur 4 Kredittpraksis overfor husholdninger.¹
Endring fra foregående kvartal.² 2. kv. 2017 - 4. kv. 2017

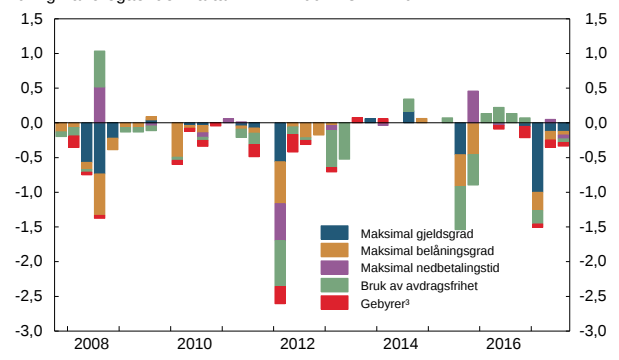
¹ Blå søyler viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal.
Røde punkter viser forventet utvikling, rapportert foregående kvartal
² 2/1 = Mye/noe lettere å få lån, 0 = Om lag uendret, -1/-2 = Strammet til noe/mye
³ Samlet kredittpraksis er kredittpraksis for førstehjemslån og alle andre lån med pant i bolig (som utgjør hovedvekten)
Kilde: Norges Bank

Figur 6 Faktorer som påvirker kredittpraksisen overfor husholdninger.¹
Endring fra foregående kvartal.² 4. kv. 2007 - 3. kv. 2017

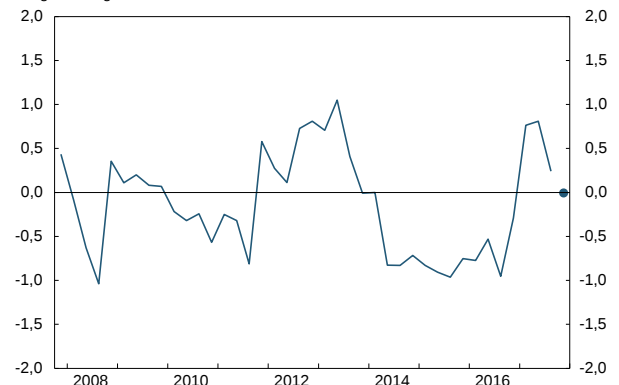
¹ Alle faktorene bankene har oppgitt er summert.
Dersom alle bankene svarer "økt mye" på alle faktorene blir samlet verdi 12.
² 2/1 = Betydelig/Noe lettere å få lån, 0 = Ingen endring, -1/-2 = Noe/Betydelig innstramning
Kilde: Norges Bank

Figur 8 Lånebetingelser overfor husholdninger.¹
Endring fra foregående kvartal.² 4. kv. 2007 - 3. kv. 2017

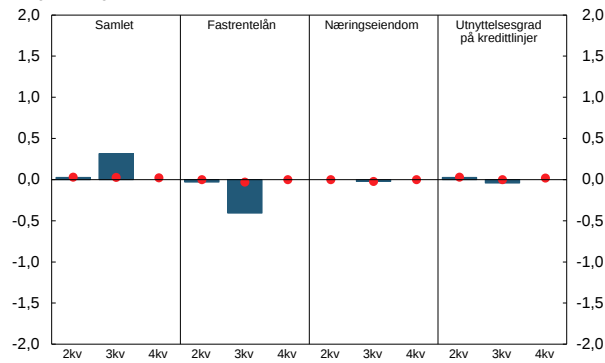
¹ Alle faktorene bankene har oppgitt er summert.
Dersom alle bankene svarer "økt mye" på alle faktorene blir samlet verdi 10.
² 2/1 = Øker mye/noe, 0 = Om lag uendret, -1/-2 = Fallende noe/mye
³ Gebyrserien er negativisert fordi økte gebyrer gjør det vanskeligere å få lån
Kilde: Norges Bank

Figur 10 Utlånsmargin på samlede lån med pant i bolig til husholdninger.¹
Endring fra foregående kvartal.² 4. kv. 2007 - 4. kv. 2017

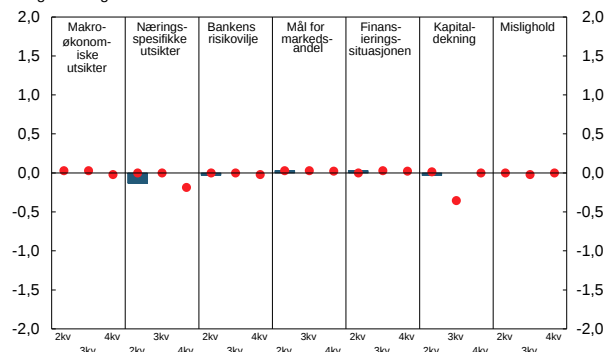
¹ Blå linje viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal.
Blått punkt viser forventet utvikling neste kvartal
² 2/1 = Øker mye/noe, 0 = Om lag uendret, -1/-2 = Fallende noe/mye
Kilde: Norges Bank

Figur 11 Etterspørsel etter lån fra ikke-finansielle foretak.¹
Endring fra foregående kvartal.² 2. kv. 2017 - 4. kv. 2017

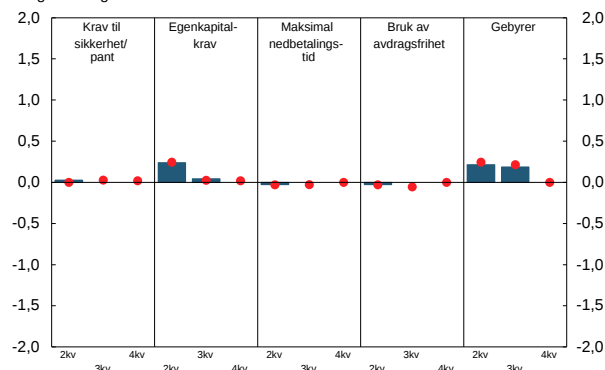
¹ Blå søyler viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal.
Røde punkter viser forventet utvikling, rapportert foregående kvartal
² 2/1 = Øker mye/noe, 0 = Om lag uendret, -1/-2 = Fallende noe/mye
Kilde: Norges Bank

Figur 13 Faktorer som påvirker kredittpraksisen overfor ikke-finansielle foretak.¹
Endring fra foregående kvartal.² 2. kv. 2017 - 4. kv. 2017

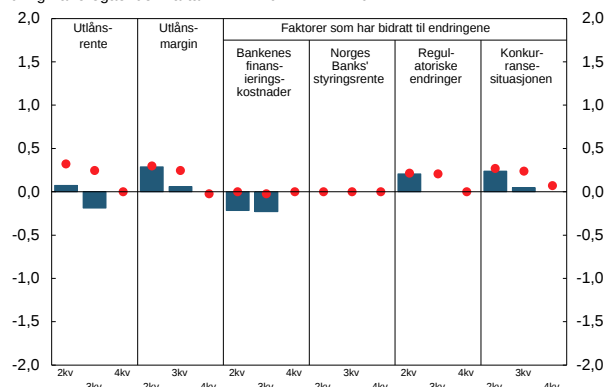
¹ Blå søyler viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal.
Røde punkter viser forventet utvikling, rapportert foregående kvartal
² 2/1 = Betydelig/Noe lettere å få lån, 0 = Ingen endring, -1/-2 = Noe/Betydelig innstramning
Kilde: Norges Bank

Figur 15 Lånebetingelser overfor ikke-finansielle foretak.¹
Endring fra foregående kvartal.² 2. kv. 2017 - 4. kv. 2017

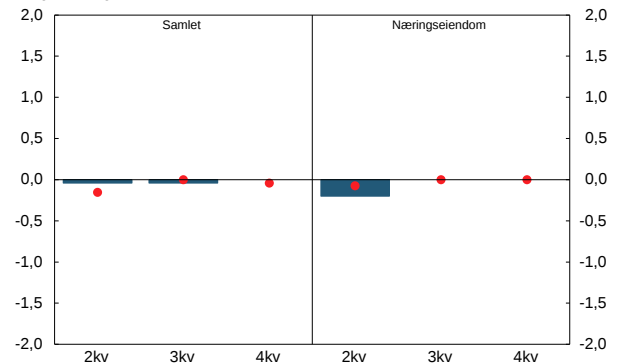
¹ Blå søyler viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal.
Røde punkter viser forventet utvikling, rapportert foregående kvartal
² 2/1 = Øker mye/noe, 0 = Om lag uendret, -1/-2 = Fallende noe/mye
Kilde: Norges Bank

Figur 17 Utlånsrente og utlånsmargin.¹ Lån til ikke-finansielle foretak.
Endring fra foregående kvartal.² 2. kv. 2017 - 4. kv. 2017

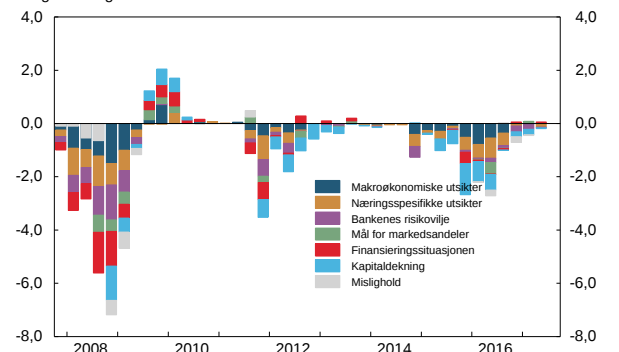
¹ Blå søyler viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal.
Røde punkter viser forventet utvikling, rapportert foregående kvartal
² 2/1 = Øker mye/noe, 0 = Om lag uendret, -1/-2 = Fallende noe/mye
Kilde: Norges Bank

Figur 12 Kredittpraksis overfor ikke-finansielle foretak.¹
Endring fra foregående kvartal.² 2. kv. 2017 - 4. kv. 2017

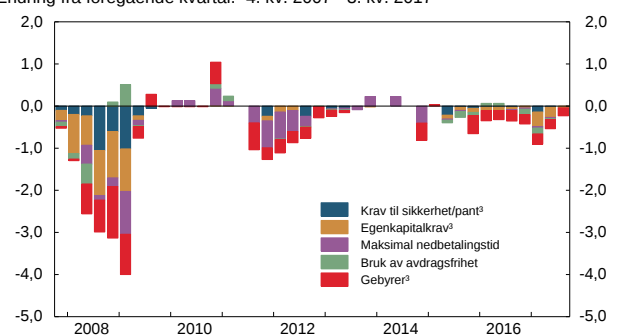
¹ Blå søyler viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal.
Røde punkter viser forventet utvikling, rapportert foregående kvartal
² 2/1 = Mye/noe lettere å få lån, 0 = Om lag uendret, -1/-2 = Strammet til noe/mye
Kilde: Norges Bank

Figur 14 Faktorer som påvirker kredittpraksisen overfor ikke-finansielle foretak.¹
Endring fra foregående kvartal.² 4. kv. 2007 - 3. kv. 2017

¹ Alle faktorene bankene har oppgitt er summert.
Dersom alle bankene svarer "økt mye" på alle faktorene blir samlet verdi 14
² 2/1 = Betydelig/Noe lettere å få lån, 0 = Ingen endring, -1/-2 = Noe/Betydelig innstramning
Kilde: Norges Bank

Figur 16 Lånebetingelser overfor ikke-finansielle foretak.¹
Endring fra foregående kvartal.² 4. kv. 2007 - 3. kv. 2017

¹ Alle faktorene bankene har oppgitt er summert.
Dersom alle bankene svarer "økt mye" på alle faktorene blir samlet verdi 10
² 2/1 = Øker mye/noe, 0 = Om lag uendret, -1/-2 = Fallende noe/mye
³ Økning i 3-seriene betyr at det blir vanskeligere å få lån.
I figuren er seriene derfor negativisert
Kilde: Norges Bank

Figur 18 Utlånsmargin på samlede lån til ikke-finansielle foretak.¹
Endring fra foregående kvartal.² 4. kv. 2007 - 4. kv. 2017

¹ Blå linje viser rapportert utvikling i gjeldende kvartal.
Blått punkt viser forventet utvikling neste kvartal
² 2/1 = Øker mye/noe, 0 = Om lag uendret, -1/-2 = Fallende noe/mye
Kilde: Norges Bank